

Publikacijos

Pavartyčių lobis

Donatas Žukauskas

1983 metais Radviliškio rajone, Šeduvos seniūnijoje, Pavartyčių kaime statant lapių ferma, žemės kasimo darbų metu rasti penki sidabriniai pusapvalės lazdelės formos lydiniai. Prieš kelerius metus Stasiui Žukauskui pavyko iš radusiojo įsigyti du lydinius.

Straipsnio autoriui žinomi visi penki lydiniai, tačiau nufotografuoti, išmatuoti pavyko tik du lydinius, esančius S. Žukausko numizmatiniuose rinkiniuose. Likusiųjų trijų nuotraukos negaliu pateikti, nes jie yra kitoje privačioje kolekcijoje (turiu gavęs tik svorių duomenis ir nekokybišką nuotrauką). Lobį sudarantys sveiki sidabro lydiniai yra paplotais, kaltais galais. Vienas lydinys yra be įkارتų, likusieji turi nuo keturių

iki aštuonių įkارتų. Įkartos darytos buku įrankiu. Vieno lydinio ilgis 98,7 mm, kito – 103 mm. Lobis datuotinas XII a. antrąja puse–XIV a. pirmąja puse.

Gana įdomus yra lydinys, turintis dvi įkartis. Jis yra gana nedidelis, trumpas. Pažymėtina, kad toks svoris ir ilgis yra labai reti. Iš Povilo Karazijos paskelbto Rybiškių lobio tik septyni lydiniai yra trumpesni nei 109 mm (Karazija, 1932, p. 16, 18, 21). Tačiau reikia atkreipti dėmesį ir į tą faktą, kad pastarieji sveria daugiau nei 102 g. Zenono Dukso suvestinėse paminėtas tik vienas lydinys iš daugelio rastų tiek Lietuvoje, tiek gretimose šalyse, kuris yra trumpesnis už Pavartyčių. Sveikas lydinys iš Skaudvilės lobio yra 87 mm ilgio

1 pav. Pavartyčių lobio lydiniai, esantys S. Žukausko rinkinyje. Lydinių viršutinė dalis. D. Žukausko nuotr.

Abb. 1. Silberbarren aus dem Schatz von Pavartyčiai, der sich in der Sammlung von S. Žukauskas befindet. Der obere Teil des Barrens.

2 pav. Lydinių apatinė dalis. D. Žukausko nuotr.

Abb. 2. Der untere Teil des Barrens.

(Dukša, 1981, p. 113). Lobiuose pusapvalės lazdelės formos sidabro lydinių, lengvesnių nei 80 g, pasitaiko retai.

Pavartyčių kaimas lobia užkasimo laikotarpiu, XIII–XIV a., priskiriamas Upytės žemei. Tačiau ar tai šio regiono liejimų darbas, spręsti sunku. Nors aptariamuose lydiniuose nėra jokių ženklų ar kontrasignatų, neatmestina prielaida, kad kai kurie lobia lydiniai į Lietuvos teritoriją prekybos keliu pateko iš Žiemgalos.

LITERATŪRA

Dukša Z., 1981. Pinigai ir jų apyvarta. In: *Lietuvių materialinė kultūra IX–XIII amžiuje*. Vilnius, p. 113.

Lentelė. Pavartyčių lobia lydinių metrologiniai duomenys

Tabelle 1. Die metrologischen Daten der Silberbarren aus dem Schatz von Pavartyčiai.

Lydinio numeris	Įkartų skaičius	Ilgis (mm)	Svoris (g)
1	2	98,7	64,3
2	–	103	105,6
3	8	?	79,8
4	8	?	82,2
5	4	?	92,5

Karazija P., 1932. 1930 m. Vilniaus lobis. Lobia aprašymas, iliustruotas 39 lentelėmis. Vilnius.

EIN SCHATZ AUS PAVARTYČIAI

Donatas Žukauskas

Zusammenfassung

In der Veröffentlichung werden die Angaben über den Schatz, der 1983 im Dorf Pavartyčiai (Rayon Radviliškis) gefunden worden war – 5 halbrunde Silberbarren. Alle Silberbarren gerieten in private Sammlungen.

Mehr Information gibt es über zwei Legierungen, die sich in der Kollektion von S. Žukauskas befinden (Abb. 1 und 2), obwohl es auch gelungen ist, mehr Information über die (Gewichts)Angaben der übriggebliebenen Legierungen

des Schatzes zu sammeln (siehe Tabelle 1). Besonders selten ist die Legierung mit zwei Einkerbungen, dessen Gewicht nur 64,3 g beträgt.

Der Schatz wird in die 2.Hälfte des 12.Jhs.–die 1. Hälfte des 14.Jhs. datiert. Er ergänzt unsere Kenntnisse über die Geldbarren.

Übersetzung von S. Lapinskas